

rednejše v šolo hodijo; kajti dokaz temu je, da dečki oni dan, ko se telovadba uči, raji pridejo v šolo, nego druge dni; kajti telovadni dan mora vsaki kaj posebnega doma opraviti imeti, da bi ga ne bilo v šolo. Otroci se tudi pri pisanju lepše vedejo, in tudi med naukom sploh obilo redneje sedé, nego popred, in to storé sami, brez opominjevanja. Ko dečki pridejo do šole, namesto, da bi po svoji navadi pred naukom razgrajali, se zberejo in ponavljajo naučene telovadbine vaje, ako jim le čas dopušča. Tudi sem že pozvedil, da so pastirji na paši, namesto, da bi imeli kake druge nespodobne burke (ktere so, žalibog! pri pastirjih zeló v navadi) telovadbo ponavljali.

Obžalujem, da je za telovadbo le en dan v tednu odločen, posebno zarad rednejšega šolskega obiskovanja. Sedaj, ko so II. oddelku 3 ure na dan odločene, bode gotovo bolje, kajti eno četert, katero postava med 2. in 3. uro za počitek odločuje, bomo vsaki dan za telovadbo porabili; kar bo dečkom gotovo v veliko veselje. Mislim si, naj pomaga, kar more pomagati, ako tudi malo truda stane, sej ta trud je bogato poplačan. Pri telovadbi se ravnamo naj več po vodilih I. Sokolove knjižice. Vadimo se glavo in trup obračati in uklanjati na vse strani, roke in noge dvigati in ž njimi krožiti, nizko počepati, ravno stati, hoditi po vojaško, delati vstrične in stranske verste, skakati itd. To vse delamo naj več le v šolski sobi.

Dragi sobratje! kteri še ne telovadite, učite telovadbo pred ko mogoče, zagotovim vas iz lastne, čeravno kratke skušnje, da vam za trud, kterega vam bo telovadbini nauk vzrokoval, ne bode žal. Vedimo, da mlada, vroča otroška kri ne more mirovati, kajti ona hoče in pravi: Deček, poskočiva!

Ako pa bi telovadba šolstvu tudi nič več ne koristila, kakor sem zgoraj opomnil, koristi vendar otrokom k zdravju, kakor so že izverstni zdravniki spoznali; učitelj pa je dolžan za zdravje svoje mladine ravno tako skrbeti, kakor za njeno omiko. Omika in olika so si sestre v zeló tesni zvezi; k oliki pa telovadba gotovo obilo pripomore. M. K.

Pervi splošni hervaški učiteljski zbor v Zagrebu.

(Dalje.)

Tretja seja.

25. avgusta bila je tretja in poslednja seja splošnega hervaškega učiteljskega zbora. Ob $\frac{1}{2}$ 10. uri zjutraj se začne zbor. Dvorana in galerije kakor navadno natlačene.

Malešević Peter pozdravlja zbor v imenu sremskih učiteljev.

Buzolić pravi, da ima poseben predlog, za katerega želi, da se poprej reši, predno stopimo na dnevni red. Predsednik centralnega odbora oglasil je osebe, ki imajo razstavljene reči razsojevati in tudi dotični predlog za pohvalnice izdelati. Med temi osebami sem tudi jaz. Ali, štovana gospoda, treba je pomisliti, kako ogromna je razstava, nam da je res nemogoče, nalogi v tako kratkem času zadovoljiti. V ta namen naj bi se vse osebe, ktere je ta posel izročen, koj po denašnej seji zbrale, ter si za ta važni posel vsaj kaki osnov naredile. Pa se naj tudi drugi strokovnjaki v ta namen pokličejo, ker mi — kakor je poprej že nekdo omenil — nismo universalgeniji, a stvar je važna in treba dovoljnega časa.

Tomić Peter to predgovorniku popolnoma potrjuje. Nikarmo se s tako važnimi rečmi nagliti, saj pač menda nihče ni med nami, ki bi kakor znani rimski pesnik na enej nogi stojé 200 verzov napisati mogel. (Smeh in dobroklici.) Tudi želi govornik, da se sprejete resolucije natisnejo in med zbornike porazdelé. (Pri glasovanji se Buzolićev predlog sprejme.)

Predsednik naznanja, da je poročevalec tretjega vprašanja g. Štefan Basariček, učitelj v Virovitici (Slavonija). Tretje vprašanje, ki je na dnevnem redu, se glasi: „O dolžnostih in pravicah učiteljev“.

Basariček prav obširno razlaga to važno vprašanje. Spominja zbor na pretekle čase, ki je bilo raznovrstnih učiteljev. Čas se je menjal, a učitelji so sedaj gotovo na veliko višjej stopnji omike in napredka, kakor so bili poprej. Nočemo več biti tuja mašina. (Živio.) Učitelj se mora z vsemi svojimi močmi potiviti zahtevam posamesnih oseb, ktere delajo o nesreči učiteljstva; tacih oseb biti slepo orodje je za učitelja kaj sramotno. Učitelj je člen soseske. S sosesko je tedaj on v političnem in socijalnem odnošaji. Vsi soseskine interesi so ob enem tudi njegovi. Treba je tedaj, da učitelj s sosesko v mirnej zlogi živi. Pripoveduje o učiteljski omiki, o šolskih časopisih in bukvah. Veliko se od učitelja išče, a malo mu se daje. Učitelj mora napredovati, v ta namen treba brati knjige in časopise, tedaj pičlo plačilo treba še v te namene trgati. Govornik omenja tudi proletarizem v učiteljstvu. Živahno pripoveduje o slabem položaju učiteljev. Učitelji imajo zunaj po kmetih še zdaj ravno tako plačilo, kakoršno so imeli nekdanji stari „školniki“, „orgelferderberji“ in „mučitelji otrok“, pa se vendar od njih čisto drugo zahteva, kakor se je od unih. Udriha tudi po deželnem zboru, kako brezskrbno pušča učiteljsko vprašanje tako dolgo nerešeno. Pri vredjenji plač imelo bi se na mestne okolnosti ozirati. Najmanjša učiteljska plača naj bi bila 600 gold. s stanovanjem in drvmi. Nadalje priporoča, da bi se učiteljem tudi življenje za stare dni preskrbelo. Najnovejša naredba vlade sicer

obljubuje mirovino (penzijo), ali jaz bi rad vedel, kdo da mirovino prevzame na se? Rekel bi, da bi dolžnost države bila, učitelje v starosti oskrbeti, saj bi to edino bilo, kar bi država učitelju dala, ker že toliko od njega zahteva. Tudi o volitvi metode v šoli govornik beseduje. Učitelj naj bi bil popolnoma svoboden pri volitvi metode, po kateri da mladost podučuje. Nadzornik naj pazi na uspeh, ali na metodo ne. Za svoje obnašanje naj bo učitelj odgovoren le civilnej postavi. Skrivno presojevanje naj za vselej neha. Taka skrivna presojevanja učiteljev so večidel za učitelja nevarna, ker revež učitelj večkrat še priložnosti ne dobi, da bi se opravičil. Volitvena pravica naj se učitelju ne krati, saj se tudi drugim uradnikom ne. Učitelj naj ima aktivno in pasivno pravico pri vseh volitvah. Tudi je žalostno, da se je tudi na učiteljstvo raztegnila splošna vojniška postava, ktera nam najizvrstniše moči vzeti more. Zahtevajmo torej, da bodo učiteljski pripravniki od splošne vojniške dolžnosti oproščeni, kakor so postavim duhovni in celó judovski rabinar. Tudi naši zbori naj bodo svobodni! Dokler ne dosežemo na postavnjej poti, kar želimo, prosimo vlado, da nam dovoli vsaj enkrat na leto sklicati splošni hrvaški učiteljski zbor. (Živio v zbornici in na galeriji. Govornik bere potem resolucije. Na vprašanje predsednikovo, ako zbor želi generalno debato, bilo je sklenjeno, da se koj specijalno dotične resolucije pretresujejo.)

Buzolić pravi, da je 1. točka preobširna, ter želi, da se pokrajša.

Poročevalec bere: 1. Učitelj mora vse svoje moči le vsestranskej omiki izročene mu mladosti za odločeni namen darovati.

2. Šolsko mladost naj učitelj ima za prihodnje pleme človeštva in za nasledništvo vseh željá, vsega dela in vse slave svojih prededov; v teh mislih naj z mladostjo postopa brez drugih kakoršnih obzirov in sicer le po načelih umne pedagogije za korist in napredek naroda in človeštva.

3. Ne le na mladost, temuč tudi na vso okolico naj učitelj deluje, da bo povsod zagovornik in razširevalec dobrih, plemenitih in resničnih stvari, pa da bo tudi čisti izgled veljavnega in značajnega človeka, rodoljuba in mestnjana.

4. Dokler učitelj obnaša očitno službo, dolžen je neprenehoma napredovati v svojem splošnem in strokovnem poklicu z obzirom na razvoj vednosti sploh, a pedagogije posebej.

Te štiri resolucije sprejete so brez opazke.

Gospá Fabkovička želi, da se v 5. točki beseda „vljuden“ izpusti, ker se že samo po sebi razumeva, da ima učitelj kakor vsak drugi človek biti priljuden.

Kobali se nad 5. točko hudi jezi in predlaga, da se koj cela izbriše. Čemu da ravno učitelj sam sebi postavlja postavbo o priljudnosti proti drugim ljudem? Kteri stan na svetu ima kaj enacega? Kaj smo morebiti tako neotesani, da sami sebe krotiti moramo. Potem ni nikakoršno čudo, ako naši šolski vodje, inšpektorji in Bog si ga vedi, kdo še ne, pazijo, koliko cigar na dan pokadimo, kaj kuhamo in koliko pijemo . . . (Od vseh strani glasni „živio- in dobroklici“.)

Vladini komisar g. Jusković pravi, da govornik ni pri reči, ter mu prepove dalje govoriti.

Filipović, predsednik (proti vladinemu komisarju): Jaz protestiram proti temu. Svoboda govora naj se nikomur ne krati! (Živio.)

Vladini komisar (proti predsedniku): Ker vi ne znate svojih dolžnosti, vas moram jaz suplirati.

Filipović: Prosim, da prestopimo na dnevni red.

5. točka popravljena in sprejeta se tako glasi: „Obnašanje učiteljevo proti mestnim starešinam naj bo dostojno njegove časti, ali odkritosrčno brez prilizovanja in poniževanja.

Poročevalec bere potem resolucije o pravici učiteljev.

Tomić J. pravi, da bi se učitelju tudi brezplačilno stanovanje dalo.

Gospá Fabkovička govori v tem obziru tudi za učiteljke, da bi namreč z učitelji enake pravice uživale.

Resolucija 1. tedaj glasi: Učitelju in učiteljki naj se tako plačilo odloči, da more brez skerbí in brez drugega opravila v mestu in v vasi primerno svojej službi s svojo družino živeti. Plačila 600, 700 in 800 gld. s stanovanjem ali odškodovanjem so neobhodno potrebna. Delj časa služočim učiteljem naj se še odloči vsacih pet let 10% priklade.

(Konec sledí.)

Še enkrat: „Nove šolske postavbe in potrebe kmečkega ljudstva“.

Veselilo me je sicer, da je g. Kovšca v poslednjem „Tov.“ pretresal moj spis pod zgor omenjenim naslovom, ker se na ta način um bistri; ter vzbuja duševno delovanje; z druge strani pa to obžalujem, ker iz tega pretresovanja spoznam, da g. K. ni razumel mojih misli in da tudi ne razume novih šolskih postav, in da mi očita nevednost o potrebah kmečkega ljudstva.